

DELAVSKA POLITIKA

POLITIČEN DNEVNIK

Št. 107.

V Ljubljani, sreda 12. maja 1926.

Leto I.

Kultura v dobi profitarstva.

Kadar hočejo nasprotniki najbolj udariti socializem, tedaj zagrmje: Kultura bi razdril, če bi zmagal! —

Ta ugovor proti največjemu gibanju sedanosti je zelo neumen, ker tudi kultura ne more biti brez materialne podlage. Ali ker se zagovorniki sedanje družbe tako silno boje zanjo, je vendar vredno malo pogledati tisto veliko kulturo, ki jo hoče prokleti socializem uničiti.

Kulturo je človeštvo gradilo, odkar živi. V teh dolgih tisočletjih je že moralo nekaj nastati. Ali človeštvo ni le gradilo, temveč je tudi rušilo, ni le delalo, ampak tudi oviralo, in zato ni kultura niti oddale tako velika, kakor bi lahko bila, če bi živela v človeštvu res tista božanska iskra, ki jo je baje stvarnik sam vdahnil Adamu.

Kulturo nam predstavljajo človeška dela. Vpričo njih bi bilo nezmislno, če bi jo tajili ali pa le omalovaževali. Človeštvo je imelo že velike duhove in dajali so mu najboljše, kar so imeli, pogostoma ne le brez hvaležnosti, temveč so dobivali še celo muke in sramoto za povračilo. Včasih so jim potem pozni rodovi postavljali spomenike, vzdavali plošče v njih rojstne ali smrtne domove in — bogateli od njihovih del. Dokler so živeli, so jih pustili stradati, so jih zmerjali, včasih so jih celo trpinčili, zapirali in sežigali.

Kar se tiče sadov, se ne more nič reči: Mnogo jih je bilo, in tudi dokaj lepih in zlatih. Bilo bi jih pa lahko več in še lepših, če bi bile razmere gladile kulturi pot, namesto da so jo posipavale z žebli in črepinjami ter ji nastavljale zanke in pasti.

Toda kulture ne izčrpavajo le dela posameznih velikih duhov; ona ni doma le v knjižnicah, muzejih, galerijah, ženskih stavbah. Glavna priča kulture je življenje.

No — je li kultura življenja v naših dneh res tako visoka, velika in dragocena, da jo je treba z najbesnejšimi psovki, s policijo, ječo, vislicami in strojnimi puškami braniti proti barbariskim socialistom?

Ej, če bi kultura mogla, bi najbrže s korobači pognala svoje brambovce do vseh vragov. Kajti oni, ki se postavljajo za kapitalistično družbo, so vedoma ali nevedoma največji sovražniki prave kulture.

Sijajno literaturo imajo vsi narodi, pri katerih se je vdomačila umetnost pisanja. To ne velja le za Romane, Germane, Slované, Helene in Britance; vzhodni narodi, Indijci, Perzijci, Kitajci itd. imajo prekrasna književna dela, le da je prevzetnost Evropeo-Američanov — poleg materialnih razlogov — največ zakrivila, da so ostala neznanca izven svojih narodov.

Ali v dobi, ko imajo velike knjižnice polne resnično dragocenih del, imamo sredi Evrope in Amerike, v najponosnejših, najkulturnejših deželah še ljudi, ki — ne znajo podpisati svojega imena in prečitati volilne glasovnice.

Naše občudovanje sodobne kulture se znatno krči vpričo te resnice. Toda ostanimo pri ljudeh, ki so hodili v šolo. Vprašajte knjigotržce: Kakšne knjige se najbolj prodajajo? Čitajo li se največ dragoceni spisi velikih duhov preteklosti ali sedanosti? Kaj še! Lahkega čtiva zahtevajo čitatelji, takega, da ni treba misliti ob njem, ampak da napanja pričakovanje od poglavja do poglavja, da vzbuja senzacijo. Če je »pikantno«, ni prav nič treba, da bi imelo kakšno resnično literarno ceno. S problemi in takimi rečmi naj ostanijo pisatelji doma, če nočejo, da bodo

njihove spise glodale miši, sami pa suhe skorje.

Drama velja že od starih Grkov za vrhunec poezije in gledališče za posvečen hram kulture. Po Evropi in po Ameriki le slabo uspevajo resna gledališča, kinematografi pa rastejo kakor gobe iz za dežja.

Kinematografi ne zaslužijo principijelne obsodbe. Zlasti za populariziranje znanosti bi lahko veliko koristili, gledalce bi lahko seznanjali s tujimi jeziki. Človek bi nič ne dejal, če bi včasih tudi malo poščegetali občinstvo s kakšno komično sceno. Toda ogromna večina teh zavodov kaže dramatične indijanske storijske, zlagane sentimentalnosti in nemogoče bolnih fantazij. Pa so vedno tako prenapolnjeni, kakor da v njih plačujejo obiskovalcem izgubljeni čas. V gledališčih, kjer so na sporodu dobre predstave, se ne drenjajo.

Arhitektura dvajsetega stoletja se je čudovito razvila. Hiše s šestdesetimi nadstropji znaajo zidati; vsaka taka stavba je opremljena kakor posebno mesto, ima svoje požarne brambe, svoje železnice, v najvišjem nadstropju teče voda kakor v prvem, in zdaj so se tudi izvežbali, da grade take kolose v slogu, ki je tudi očem prijeten. Poleg tega znajo uporabljati vse, kar so nam podedovale minule dobe, in preteklost znajo spravljati v sklad s modernimi pridobitvami sedanosti. Poleg tega imamo v velikih mestih zatohle, smrdljive luknje, ki jih človek ne bi porabil za hlev za svojo živino, pa prebivajo v njih ljudje — v celih gručah, tako natlačeni, da komaj dihaajo, v vlagi in nesnagi, v družbi bacilov in vsakovrstnega mrčesa.

Naša visoka kultura!

Astronomija je razgrnila neizmerno čudeže nebes; prodrila je v neskončne globočine vesoljnosti, izmerila je pota nepremične, planetov, kometov, pokazala je, da je vesoljnost dom naštetih in raznovrstnih svetov; vse naše življenje pa je še vedno tako urejeno, kakor da je zemlja vse za dobo izmed rojstva in smrti, potem pa da pridejo nebesa, pekel ali pa vice.

Medicina je napredovala. Še ne zna premagati vsega, kar ogrožava človeško življenje, ali njen boj z boleznijo je dosegel že čudovite uspehe. Kirurgija skrpa človeka, ki je že takorekoč na kosce sesekan; mikroskop je našel bacile in dognal so, kako je mogoče pokončavati te male bestije. Spoznali so, da se v neštetih slučajih organizem sam reši zavratnih napadlev, če se mu le toliko pomaga, da se okrepiča s primerno hrano, z zrakov in solnce. A leto za letom umre na milijone ljudi za jetiko, ker nimajo denarja, da bi se mogli za nekaj časa oteti delu in si poiskati razmere, ki bi jih ozdravile.

Taka je torej tista slavna kultura, ki jo morajo braniti, da je ne pokonča ređei socializem.

NAŠA VLADA NESIGURNA.

Belgrad, 12. maja. Na dan 14. maja bi se morala pričeti razprava o Rade Pašičevih aferah in radikali nervozno čakajo na ves potek, ker na vsak način hoče Pašičeva skupina zavleči razpravo in že pritiskajo na Radiča, ki bi v tem slučaju edini prišel v poštev in ki bi edini mogel vplivati na položaj, kakor bi bilo Pašiču prav. Na vsak način pa preti občutna kriza v vladi, ker če drugače ne bo šlo, bo Pašič strmoglavil vlado in zagospodaril sam, kot je že dostikrat. Tako mislijo njegovi optimisti, drugi so pa mnenja, da je Pašič odigral in ni računati na njegovo rehabilitacijo.

Izhaja vsak delavnik ob 11. dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Breg šte. 12./II.

Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Upriža: Ljubljana, Breg 10-12. pritličje.

Cek. račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno: v Ljubljani in po pošti 20.— Din, po raznašaleh izven Ljubljane 22.— Din za inozemstvo mesečno 32.— Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovalne in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta 2.25 Din. Pri večjem številu objav popust.

Na grob Ivana Cankarja!

OB PETDESETLETNICI NJEGOVEGA ROJSTVA.

Jutri v četrtek, dne 13. t. m. ob 10. uri dopoldne položi slovensko delavstvo na grob pisatelja Ivana Cankarja na pokopališču pri Sv. Križu venec v znak počaščenja in globokega spoštovanja njegovega spomina.

Delavci, delavke in čistilci pokojnika, ki je tako iskreno čutil s trpečim človeštvom in tako sovražil

vso hinavščino današnje družbe, naj se te proslave udeleže v čim častnejšem številu ter s tem dokažejo, da razumejo Cankarja in njegovega hlapca Jerneja.

Zlasti pozivljamo organizacije, da jutri s svojim obiskom groba, počaste pokojnika, ki je enako čutil jarem suženjstva kakor mi vsi.

Prirediteljski odbor.

Borba angleškega delavstva traja dalje.

London, 11. maja. Položaj je neizpremenjen. Glavni svet strokovnih organizacij je zaprosil irske strokovne organizacije, da zabranijo dovoz živil v Veliko Britanijo, na kar je v Dublinu nastala stavka.

V splošnem vlada povsod mir. Oficijelno razglasa glavni svet strokovnih organizacij, da je bojna fronta stavkujočih ostala neomajana. Razen »Timesa« ni v Londonu včeraj izšel noben list.

Resni nemiri so bili le v Hullu, kjer je bilo več prodajalen izropanih. Vojaki in policija so množice razgnali. Ranjenih je bilo pri tem 41 oseb. Tudi v Newcastleu, Midlesboroughu in Glasgowu so bili spopadi. Na Škotskem je bilo mirneje. Izgrede povzročajo izzivanja nepoklicanih elementov.

KAKO NAJTI POT DO SPORAZUMA.

London, 11. maja. Labour Party je imela predvčerajšnjim dolgo sejo glede formule za pogajanja, ki bi zadovoljila vlado in rudarje. Tudi vlada je imela sejo. Pokazalo se bo v teku par dni, ali so mogoča pogajanja ali ne. — Iz vladnih krogov prihajajo poročila, da bi vlada posredovala, če preneha stavka, obenem bi pa v tem primeru zahtevala od rudniških lastnikov, da prekličejo izpore rudarjev. Ob taki garanciji bi se morda strokovne organizacije pričele zopet pogajati.

VLADA IŠČE KAKO BI VODITELJE ANGLEŠKEGA DELAVSTVA OBTOŽILA.

London, 11. maja. Uradna »British Gazette« poroča, da so pravni strokovnjaki krone označili splošno stavko kot nezakonito. Sedaj študirajo, kako bi to naziranje zakonito utemeljili.

EN MILIJON FUNTOV VSAK DAN ZA STAVKO.

London, 11. maja. Za boj proti delavstvu porabi angleška vlada vsak dan en milijon funtov iz državnega zaklada.

KORUPCIJO BO PREISKOVALA POSEBNA ANKETA.

Belgrad, 12. maja. V četrtek bo posebna seja, na kateri bo določeno število članov ankete, ki bi naj raziskala vse korupcije. Prvi bi prišel na vrsto Rade, seveda, če se Pašiču samemu ne posreči in da ne zavleče razpravo v nedoglednost, ali pa vsaj tako, kot je bil sprožen predlog, da naj preiščejo vse korupcije od 1918. leta dalje.

REKONSTRUKCIJA VLADE V BELGIJI.

Bruselj, 11. maja. Belgijski glavni svet delavske stranke je sklenil z

IZJAVA VODITELJEV STROKOVNIH ORGANIZACIJ.

Ostanimo pasivni in trdni!

London, 11. maja. Predsednik zveze rudarjev Smith je pozival delavce v svojem govoru, da ostanejo pasivni in trdni. Nasilstev ne sme biti in ohraniti se mora razum.

Boj za kruh.

Tajnik zveze rudarjev Cook je izjavil v svojem govoru, da je mir mogoč. Delavci se ne bore proti ustavi. To je boj za kruh. Hočemo samo ureditev. Ako utegnemo skleniti jutri časten mir, ga bomo sklenili. Ga moramo skleniti. Nimamo pravice, svojo veliko moč, ki jo imamo, zlorabljati. Kakšni so pogoji? Morda, da bomo izhajali. Ne zahtevamo nič nemogočega. Dalje je tajnik naglašal, da mora delavstvo dokazati, da zna vzdržati red. Pijan človek je sovražnik delavstva. Nato je še apeliral, da se za-pro vse alkoholne pivnice, ker morajo delavci v tem boju imeti jasne glave.

Ne nasilstev.

London, 11. maja. Na velikem zborovanju v Londonu je tajnik železničarske zveze Cramp pozival delavce, da vzdrže disciplino in mir. Dogajati se ne smejo nemiri in kršitve reda ali nasilstva. Le take množične demonstracije kakor sedanje, navdajajo z upanjem, da se kapitalističnemu razredu resno predoči resnoba položaja.

Angleško delavstvo odklanja inozemsko podporo.

London, 11. maja. Zveza strokovnih organizacij poroča, da je odklonila vse inozemske podpore, ker hoče s tem dokazati javnosti, da vodi le strokovni, ne pa politični boj, in pa, ker bi reakcionarna buržuazija tako podporo izrabljala demagoško proti delavstvu. Predsedstvo amsterdamske strokovne internacionale je imelo včeraj sejo ter tudi sklenilo pozvati organizacije, da izkažejo svojo solidarnost in pomoč angleškemu delavstvu potom nje.

52 glasovi proti 14 (trije člani niso glasovali), da se naj socialisti nadalje udeležujejo na vladi, in socialistični predsednik zbornice Brunet je sprejel ponudbo za sestavo vlade. Nova vlada je že sestavljena. V njej je pet socialistov (Brunet, predsednik; Vandervelde; zunanje stvari; Huysmans, umetnost in znanost; Wauters, minister dela; Ansele, pošta in telegraf), pet klerikalcev in dva liberalca. Nova koncentracijska vlada, ki je pritegnila liberalce, ima namen v prvi vrsti sanirati belgijsko gospodarstvo, ker mu preti devalvacija denarja. Brunet v prejšnji vladi ni bil.

POLJSKA IMA NOVO VLADO.

Varšava, 11. maja. Predsednik je imenoval novo vlado, ki ji predseduje kmetiški voditelj Witos. Nova ministrija sta Morawski (za zunanje stvari), Malinovski (vojna) in Smolksi (za notranje stvari). V ostalih ministrstvih ni izpremembe.

GIACINTO MENOTTI SERRATI UMRL.

Milan, 11. maja. Znani socijalistični voditelj takozvanih maksimalistov in bivši ravnatelj „Avantija“, je nenadoma umrl. Za italijansko socijalistično stranko je njegova smrt hud udarec.

Ameriški senat in evropski vojni dolgovi.

Senatna zbornica je nedavno ratificirala s 55 glasovi proti 20 pogodbo z Belgijo glede odplačevanja vojnega posojila. Pozneje so pa imeli na dnevnem redu enake pogodbe s Češkoslovaško, Letsko, Estonsko in Rumunsko.

Pogajanja s Francijo so še vedno v teku. V uradih krogih pravijo, da potekajo pogajanja »zadovoljivo«. Francoski poslanik Berenger še vedno vztraja pri tem, da višina začetnih letnih plačil ne sme presežati 25 milijonov dolarjev in da obvelja »varnostna klavzula«. To je ona točka v pogodbi, ki dovoljuje Franciji vstaviti plačila, če Nemčija preneha z rednim plačevanjem vojne odškodnine.

Pogodba z Jugoslavijo je tudi še v stanju »pogajanja«.

Beli teror v Peking.

Urednik revolucionarnega lista ustreljen.

Mandžurski diktator Čangtsolin, ki je s svojimi četami osvojil Peking, izvaja najhujši teror nad kitajskimi revolucionarnimi elementi v glavnem mestu. Šaopiaoing, urednik pekinškega lista, ki je glasilo ljudske armade in zagovarjal sovjetsko Rusijo, je bil zadnji aretiran in še tisto noč postavljen pred vojno sodišče, ki ga je obsodilo na smrt. Zjutraj je bil ustreljen pri Nebeškem templu.

Skoro vsi kitajski žurnalisti v Peking so protestirali proti smrtni obsodbi, toda pomagalo ni nič. Aretirani so tudi mnogi drugi aktivnejši člani ljudske stranke in menda jih čaka enaka usoda.

Čangtsolin še vedno zahteva, da mora sovjetski poslanik Karahan s svojimi misijami vred zapustiti Peking.

Peking je še vedno brez civilne vlade.

Kako je Abd el Krim zafrknil španske aristokrate.

Abd el Krim, vodja rebelnih Rifjanec, je ostro obsodil bogate španske aristokrate, ki iščejo privilegijev

za svoje sorodnike v ujetništvu. Krim je prejel prošnjo ene najbogatejših aristokratskih družin v Španiji, da naj izpusti iz ujetništva poročnika Herraisa, sorodnika te družine, ki je bil lani ujet, ko je metal bombe v letala na riflijansko postojanko. Prošnjo je podpisala tudi španska kraljica in mnoge druge visoke aristokratske dame in družina je ponudila Krimu 200 tisoč dolarjev za ujetnika.

Krim je pa zdaj odgovoril: »Vi prosite za osvoboditev mojega ujetnika, poročnika Herraisa. Ta mladenič je ne- oženjen in bogat ter nima nobenih družinskih odgovornosti. Čudim se, da v tej dobi evropske demokracije zahtevate, naj dam prednost sinu aristokracije, medtem ko se za siromašne španske vojake v mojem ujetništvu nihče ne zmeni, dasi imajo morda matere in žene, ki zavise od njihove podpore. Iz tega razloga odklanjam vašo prošnjo.«

Delavska zbornica za brezposelne.

Delavska zbornica je razposlala vsem priključenim strokovnim zvezam naslednji poziv:

»Pozivno na sklep II. seje upravnega odbora Delavske zbornice se sporočajo vsem priključenim strokovnim zvezam podatki, nanašajoči se na prispevke za Borzo dela.

I. Podatki za Slovenijo.

L. 1923.	1.429.154.73
L. 1924.	1.492.470.62
L. 1925.	1.526.565.70
L. 1926. do 1. maja cenjeno	600.00.—

Skupaj Din 5,048.191.05

b) Zbrani prispevki:

L. 1923.	763.545.37
L. 1924.	1.351.603.53
L. 1925.	1.700.422.92
L. 1926. do 1. maja	600.00.—

Skupaj Din 4,415.571.82

II. Podatki za celo državo.

Podatki za celo državo se dajo določiti aproksimativno takole:

Prispevek za borzo dela znaša 5% bolniškega prispevka:

Predpis bolniškega prispevka znaša: za borzo dela mora znašati:

L. 1923 156.6 milj. Din	7.8 milj. Din
L. 1924 193.8 milj. Din	9.6 milj. Din
L. 1925 cenjeno	9.6 milj. Din

27.0 milj. Din

do 1. maja 1925 cenjeno 3.6 milj. Din

30.6 milj. Din

Zbrani prispevki so morali znašati koncem leta 1925 okrog 23 milijonov, do 1. maja 1925 pa 26.5 milijonov Din. Verjetno pa je, da Okrožni uradi za varovanje delavcev del pobranih prispevkov še niso preodkazali Državni hipotekarni banki, tako da bo konto borz dela pri tej banki za par milijono-

nov manjši od svote zbranih prispevkov. Za svoj namen so ti prispevki, vsaj v kolikor je podpisani zbornici znano, niso vporabljal.

Z ozirom na akutno brezposelnost je nujno potrebno, da se začnejo nabirati zneski vporabljeni in sicer predvsem za organizacijo dela, v drugi vrsti pa za podpiranje podpore najbolj potrebnih brezposelnih.

Vabite se, da izrabite ves vpliv, ki ga imajo Vaši zvezi priključene organizacije v javnosti in javnih korporacijah, da se doseže, da se preodkaze v svrhu pobiranja brezposelnosti zbrani delavski denar svojemu namenu.

V Ljubljani, dne 10. maja 1926.

Predsednik:

Tajnik:

M. Čobal.

F. Uratnik.

Še o prepovedi trboveljske proslave.

Trbovlje, 11. maja.

Reakcija je v naši državi na celi črti na pohodu. Komaj dva dni pred 1. majem smo prejeli odlok srezkega glavarstva v Laškem, da je na dan Prvega majnika vsaka cestna manifestacija prepovedana, istotako da je prepovedano vsako razobešanje in nošenje rdečih zastav in znakov. Cele Trbovlje so bile polne žandarjev in sam sreski glavar v spremstvu dveh komisarjev nas je ta dan posetil, da sam s svojim bistrim očesom premore težki položaj in velikansko nevarnost. Na 1. junija pa je prišla »Orjuna« oborožena v Trbovlje, ni bilo žandarjev in ne zastopnikov pol. oblasti, da bi preprečili krvoprelitje. In to v zvezi s tem, da so že vrabci na strehi čivkali po Trbovljah, da se bo nekaj zgodilo.

Država je v nevarnosti, red in mir se mora vzdržati, tako nekako skuša naša vlada utemeljiti to prepoved. Ima gotovo silno slabo vest, da se tako strahno boji te uboge, razočarane in izčrpane delavske mase. Prepoved je naletela med delavstvom na ogorčen protest, ker nekaj takega ni doživelo niti v mačehovski Avstriji. Šele v svobodni in demokratični Jugoslaviji, ga je doletela ta sreča. Bakljada, ki bi se morala vršiti na predvečer, je bila istotako prepovedana.

Ob 4. uri zjutraj se je vršila budnica, ki je bila dovoljena le pod pogojem, da ne sme nihče korakati za godbo, zakar je bil žandarmeriji odgovoren kapelnik.

Ob 10. uri se je vršil na dvorišču Rudarskega doma javen shod o katerem smo že poročali. — Konfiscirali so nam tudi 52 majskih spisov in 10 števil »Svobode« pri tem se je postopalo skrajno surovo, nekaterim so jih kar iz žepov pulili, pri čemer tudi sam komisar dr. Maršič nihal pasiven.

Tako se je torej v tej sajasti dolini praznoval letos prvi maj. Pa ni to naš zadnji prvi maj. O ne, gospodje oblastniki!

Križem sveta.

V Illinoisu zapirajo premogovnike. Slep bi moral res biti človek, da bi ne opazil ofenzive premogovniških podjetnikov proti rudarski organizaciji v Illinoisu. Komaj dvajset let nazaj je bilo tam okoli odprtih še veliko premogovnikov, v katerih so delali rudarji. Veliko premogovnikov je bilo blizu Wilmingtona, Braidwooda in drugih mest v tej pokrajini. Pričeli so jih zapirati enega za drugim in zdaj so zaprli še premogovnik pri Coal Cityju, to je zadnji premogovnik v okraju Grundyju. Eno leto nazaj so zaprli premogovnik pri South Wilmingtonu, ki je bil zadnji v okraju Will. Premogovnikov niso zaprli zaradi tega, ker je zmanjkalo premoga v njih. Ampak premogovnike so zaprli, da so rudarji ob zaslužek in delo, kompanije so pa začele naročati premog iz neunijskih premogovnikov v Kentuckyju, da na ta način delajo proti organiziranim rudarjem v Illinoisu. Velekapital je pričel z ofenzivo za odprto delavnico. Z odprtim bojem ni mogel doseči ničesar. Znižale so se prevozne cene za premog, ki prihaja iz neunijskih premogovnikov, da lahko prodajajo neunijski premog ceneje v Chicagu, kot pa premog iz države Illinois.

Čikaški ometači zahtevajo 14 dolarjev dnevne mezde, 1600 članov unije ometačev v Chicagu je na izredni seji sklenilo, da se jim mora dnevna mezda povežati na 14 dolarjev, delovni čas pa znižati na pet dni v tednu. Njihova zahteva mora biti sprejeta še v maju.

Avtomobilne tovarne zaprte v Kanadi. Dodge Car Motor Co. je naznanila, da za stalno zapre vse svoje tovarne za izdelovanje avtov v Kanadi, dokler kanadska vlada ne zniža carine na material.

Ameriški učenjak pobija bibliško ustvarjenje. Največja bedastoča! — Tako je profesor James H. Breasted, znani egiptolog, označil bibliško pravljico o ustvarjenju sveta v šestih dneh. Breasted se je 20. aprila vrnil s parnikom »Majestic« iz Egipta, kjer vodi obsežna izkopavanja starin za ameriške arheološke muzeje. Vodil je tudi mnoge ameriške arheološke ekspedicije v Palestini, domovini biblije. Reporter je vprašal Breasteda, če razni hieroglifski in klinopisni napisi na starih nagrobnih kamnih in egiptovskih krstah potrjujejo katerokoli trditve v bibliji. »Nič!« je odgovoril Breasted. »Nobena izkopavanja, noben napis, kar je do danes znanih, ne potrjuje fundamentalističnih teorij v bibliji, dasi so ti napisi stari tisoče let. Nič ni bilo še odkritega, kar bi potrdilo povest o vesoljnem potopu in Noetovi barki.« Nadalje je Breasted rekel: »Če kdo pravi, da je bil svet ustvarjen v šestih ali sedmih dneh, govori največjo bedastočo. To vam rečem na ves glas in s poudarkom, dasi nisem v boju s fundamentalisti.« Profesor Brea-

Jack London:

Železna peta.

(Socijalni roman. Prevel I. V.)

(Dalje.)

„In ti,“ vprašam in poleg mojega smehljanja je stal strah skrbeče ljubezni.

„Jaz ne,“ se je nasmejal. „Mene bodo ubili ali umorili, nikdar pa križali. Preveč sem zrastle k zemlji.“

„Kako se naj zgodi križanje škofa,“ vprašam. „Ne moreš tajiti, da si ti dal povod k temu?“

„Zakaj bi pustil nekakega zadovoljnega duha v njegovem zadovoljstvu in všečnosti, ako drugi milijoni delajo in trpe,“ je vprašal.

„Zakaj si potem svetoval očetu, naj vzame ponudbo za dopust?“

„Ker nisem noben čisti, vzvišeni duh,“ je bil odgovor. „Ker sem masiven in okoren in sebičen. Ker te ljubim in, kakor nekoč Rut, govorim: tvoje ljudstvo je moje ljudstvo. Škof nima hčerke. Poleg tega bo pa vsekako njegova nedovoljna pritožba, vendar, vscem toliko, v korist revoluciji. In vsak najmanjši del šteje.“

Nisem soglašala. Poznala sem žlahten značaj škofa Morehouse, in nisem mogla razumeti, da bi njegov glas, ko ga povzdigne za pravičnost bil samo nedovoljna pritožba. Ali nisem še poznala tako, kot Ernst, trdih resničnosti življenja. On je jasno videl brezkoristnost stremjenja velike duše škofa, kakor sem to spoznala sama prav kmalu po dogodkih, ki so sledili.

Nekaj časa potem, po našem razgovoru je rekel Ernst, da mu je bilo od vlade ponujeno mesto delavskega komisarja v Združenih državah. Bila sem presrečna. Plača je bila razmeroma velika in bi zagotovila našo poroko. Tudi delavstvo bi gotovo soglašalo s tem in v mojem ljubosumnem ponosu sem pozdravila ponujeno imenovanje kot priznanje njegove sposobnosti.

Kar opazim mežikajoče njegove oči. Smejale se je na ves glas.

„Ali ne sprejmeš,“ sem vprašala bojzljivo.

„To je podkupnina,“ je rekel. „Za tem vidim spretno roko Wicksonovo in za njo roke še večjih, nego je on. To je stari trik, tako star, kakor je razredni boj sam — da se delavski armadi odzamejo, ukradejo voditelji. Ubogo, ogoljufano delavstvo! Ako bi ti samo vedelo, koliko jih je bilo na ta način požrtih. Saj je cenejše, mnogo cenejše, kupiti generala, nego se bojevati z njim in z njegovo celo armado. Tako je bil — ali nečem imenovati imen. Dovolj se žalostim radi tega. Draga moja, jaz sem voditelj delavstva. Nikdar ne zapustim taborišča. In če bi me nič drugo več ne vzpodbujalo, ostane še vedno spomin na mojega ubogega, starega očeta in način, kako so ga izčrpavali v smrt.“

Solze so stale v njegovih očeh. Ni mogel pozabiti, kako so pohabili njegovega očeta — ponižajočih laži in malih tatvin, h katerim je bil prisiljen, da je preskrbel svojim otrokom kruh.

„Moj oče je bil dober mož,“ je rekel nekoč Ernst. „Njegova duša je bila dobra, ali bila je izmučena in pohabljen in okamenela v sled gro-

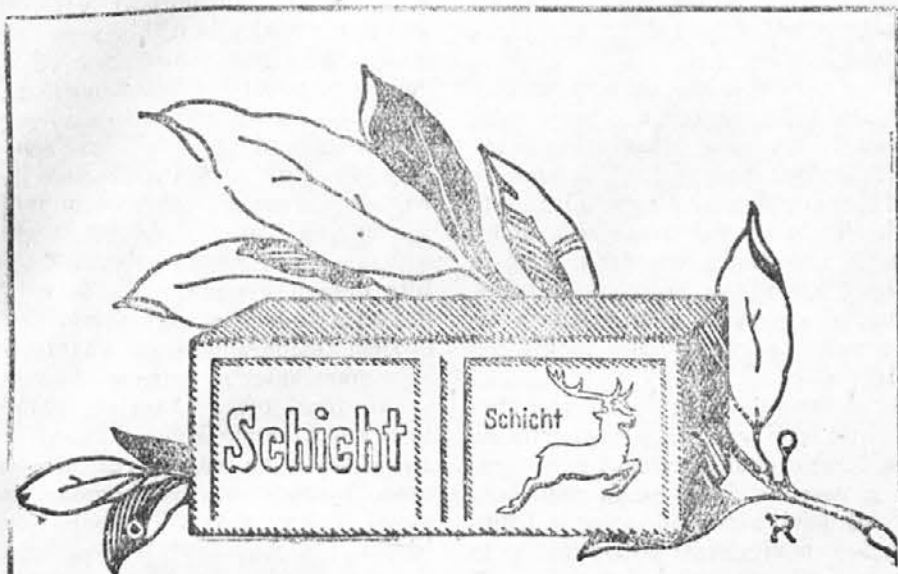
zot življenja. Njegov gospodar, ta nadbestija, ga je naredila za izmučeno, izčrpano žival. Se danes bi lahko živel, kakor tvoj oče. Bil je dobrega zdravja. Ali bil je zvezan na stroj in prinesel mu je smrt — radi dobička. Ne pozabi tega! Radi dobička — je s svojo srčno krvjo plačeval pijane orgije, bakhanale, pojedine in druga razveseljevanja lenih parazitskih bogatašev, njegovih gospodarjev.“

7. Škofova prikazen.

„Škof je zgubil pamet,“ mi je pisal Ernst. „Nahaja se popolnoma zgoraj med oblaki. Danes zvečer hoče začeti s tem, da napravi v našem nesrečnem svetu zopet red. Hoče oznaniti svoje poslanstvo. Rekel mi je to, in zadržati mi ga ni moglo. Danes zvečer predseduje na zborovanju I. H. P., in takoj v začetku, v svojih uvodnih besedah hoče oznaniti svoje poslanstvo.“

Ali to naj vzamem seboj, da ga boš slišala? Že v naprej je obsojen. Njegov nastop bo venčan z neuspehom. Zlomilo bo to tvoje in njegovo srce; ali za te bo to izboren nauk. Ti veš, draga, kako se mponosen na to, da me ljubiš. In zato bi rad, da popolnoma spoznaš mojo ceno. Rad bi vse tisto, kar se ti morda na meni ne dopade, popravil in izbrisal. In moj ponos hoče, da spoznaš moje mnenje kot resnično in kot korektno. Moji vzgledi so trdi, ali neuspeh tako blage duše, kakor je škof ti bo povedal, zakaj sem prisiljen biti tako trd. Pridi torej danes zvečer. Čeprav se bo dogodila danes žalostna stvar, vendar čutim, da še te bolje privežem na se.“ — (Dalje prih.)

Vsi hočejo kupovati Schicht-ovo milo.

Nekateri se dajo prepovoriti, da vzamejo druga pralna sredstva

Velika večina pa vstraja na tem, da uporablja le pravo Schichtovo milo.

Kateri so pametnejši?

Previdni!

Vedo namreč, da more enkratna uporaba manjvrednega mila več škoditi, kakor je mogoče vse leto prihraniti na ceni mila.

sted je glava orientskega oddelka čikaške univerze. Njegove arheološke ekspedicije v Mali Aziji in Egiptu financeira Rockefeller. Zdaj se je mudil sedem mesecev v Egiptu in pomagal prestaviti veliko število inskripcij (napisov) na kamnih in krstah. Inskripcije so bile odkrite — je rekel — ki opisujejo v besedi in sliki prvo veliko bitko na morju, kar je bilo do danes izsledenih. Bitka se je vršila med barbarškimi Grki in civiliziranim ljudstvom, katerega so Grki pregnali iz Evrope.

Armadni kaplan oklofutan. V bibliji je zapisano »Ljubi svojega bližnjega«, in tega biblijskega reka se z vsem srcem drži Kristov namestnik Orville L. Clampitt. Stotnik Clampitt je armadni kaplan v ameriški armadi. On ljubi svojega bližnjega, posebno ako je ta »bližnji« v kijklji, ki skriva lepo razvito telo ženskega spola. Mogoče ljubi vse in vsakega bližnjega, ampak dejstvo je pribito, da bližnje ženskega spola ljubi nad vse. Clampitt je stal nedavno pred vojnim sodiščem v San Franciscu. Obtožen je bil, da se je jako »nespodobno vedel« proti neki deklici. Najbrže je — v takih zadevah neprestrogim — vojaškimi sodnikom dopovedal, da tisto njegovo nespodobno vedenje sploh ni bilo nespodobno, temveč le njegov način izražanja svoje ljubezni do bližnjega — v tem slučaju do tiste deklice. Da je sodnikom to dopovedal in da so mu verjeli, se da sklepati iz tega, da so ga oprostili. Komaj pa je javnost nekoliko pozabila tisto Clampittovo obtožbo radi nespodobnega vedenja, pa si je že zopet z izkazovanjem svoje ljubezni do bližnjega nakopal sitnosti, in sicer to pot v obliki kľofut. Neka ženska ga je namreč v veži nekega velikega tankajšnjega hotela

la oplazila s čvrsto zviti časopisom po njegovem obrazu, dočim mu je neki moški držal kratko pa jadrnato pridigo. Policija je spravila na dan, da je stotnik Clampitt prišel v tisti hotel, kjer je dobil za svojo ljubezen kľofute, v dopoldanskih urah. Predstavil se je kot »William Jones«. Par ur prej je prišla v isti hotel neka ženska, ki se je podpisala v hotelsko knjigo kot Helen Jones. Drugi dan zjutraj pa je prišel pravi William Jones, mož tiste Helene v spremstvu neke tretje ženske. Hotel je govoriti s stotnikom Clampittom. Ko se je ta prikazal v obednici, se je začela zanj vrlo neprijetna zabavica. Dočim je namreč pravi Willim in pravi mož »reverendove« neprave žene navlil na armadnega kaplana s ploho krepkih besed, ponavljajoč večkrat besedi »razdirač doma«, mu je ženska prisolila prav kľofuto. Helen Jones je takoj nato odšla iz hotela s svojim možem in tisto tretjo žensko, kaplan pa se je z dolgim nosom umaknil v svojo sobo, kjer se je najbrže vdajal trpkim mislim o tem krivičnem svetu, ki s kľofutami poplačuje krščansko ljubezen do bližnjega.

Kanadčani osleparjeni za 300.000 dolarjev. International Producing Co., oljna družba z »bogatimi vrelci« v Oklahomi, je te dni zaprla vrata, njeno osobje je izginilo in z družbo vred je izginilo tudi okrog 300.000 dolarjev, katere je dalo čez sto Kanadčanov iz province Quebec za delnice. Gladkojezični navihanci iz Ohlahome so vse potegnili.

Kultura

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama:

Sreda, 12. maja: Jakob Ruda, premiera; slavnostna predstava v počaščenje spomina Ivana Cankarja ob 50 letnici njegovega rojstva. Izven. Četrtek, 13. maja: Kar hočete. Izven. Petek, 14. maja: Jakob Ruda. Red F. Sobota, 15. maja: Ladja Tenacity, premiera. Izven.

»Jakob Ruda«, Narodno gledališče v Ljubljani proslavi petdesetletnico Cankarjevega rojstva v sredo, dne 12. t. m. z vpriporitvijo njegove drame »Jakob Ruda«. Drama je popolnoma na novo študirana in opremljena. Režijo vodi g. Skrbinšek, ki igra tudi naslovno vlogo.

Dnevne novice.

»Jutro«, ki se je prej napram našemu listu delalo gluho in nemo, je sedaj, ko lovimo sapo, zabeležilo s presernim veseljem in — to še povedati ni treba — siromašno duhovitostjo, da so nam menda že šteti dnevi našega grešnega življenja. Saprta, če to ni škodljiva neumnost. In neumnost. Da! Taktična neumnost. Zakaj če ste nas doslej ignorirali, pa bi ostali vsaj v tem dosledni, in nas ignorirali tudi sedaj. S tem bi bili vsaj to pot štaturirali fakični eksempl, da ste res stranka »linije«. Tako ste pa preočito pokazali, da ste in ostanete dosledno le navadni kajoni. Če ste nas pustili v miru živeti, pa bi nas pustili tudi v miru umreti —, če že umreti moramo, namreč.

V »Slovenec« je nekdo odložil svoje kukavičje jajce, ker ga pač ni mogel več odložiti v »Delavsko kmetiskem listu«, katerega izhajanje je modra vlada ustavila, čeprav ni bil prav nič nevaren. Nekaj takih kukavičjih jaje so hoteli odložiti tudi v našem listu, pa jim ni uspelo, ker nismo pač od večraj. Zato so poizkusili »Slovenec«, kjer so lahko računali na uspeh. »Slovenec« kot vojni surogat »Del. kmetiskega lista«!!! Nak, kaj takega še znana: tradicionalna slovenska politična in... komunistična značajnost in opredeljenost težko prenese. Sicer pa lahko na kratko povemo, da so proti imperijalistični politiki Zveze narodov vsi socialisti, brez razlike, tudi takozvani »socijalpatrijoti« in ker je Aleš v svojem članku povdarjal tostran imperijalistične politike Zveze narodov, smo se s člankom strinjali, ker poudarja članek v tem pogledu staro in znano socijalistično stališče. Če bi se pa bilo omenilo v članku mednarodni urad dela, ali druge stvari, o katerih mislimo, da imajo vendar neko relativno vrednost, no, bi pa bili pod člankom povedali svoje modro mnenje. Zato pa ni bilo zaenkrat ne povoda, ne potrebe. O Zvezi narodov smo imeli namreč socijalisti svoje jasno in javno izraženo mnenje še predno je... Zinovjev poslal svojim poslušnim bralcem — kaj pomeni bravec v kraškem narečju ne bomo razlagali — spomladi leta 1926 navodila in podatke za velepotezno časopisno kampanjo o vprašanju Zveze narodov po vseh mogočih listih, še celo, makar samo v obliki kukavičjih jaje, o slovenskem katoliškem »Slovenec«. Kukavica nas bo razumela.

Športna konferenca v Trbovljah. Pripravljani odbor Delavske športne Zveze za Jugoslavijo je sklical v Trbovlje konferenco vseh delavskih športnih klubov in vseh SK »Svoboda« iz vse Slovenije. Konferenca se bo vršila v Delavskem domu dne 24. maja 1926 ob pol 14. uri (pol 2. uri popoldne) s sledečim dnevnim redom: 1. Otvoritev konference, 2. Volitev predsedstva in zapisnikarjev konference, 3. Referat s. Fr. Aleša o organizaciji športnega proletarijata za Jugoslavijo, 4. Referat s. Vičiča o stališču Zveze športnikov, 5. Razno, predlogi, resolucije. Odbor poziva vse delavske športne klube, ki še niso dobili vabila za udeležbo, da se po dveh zastopnikih udeležijo konference. Obenem tudi upamo, da se bodo vsi SK »Svoboda« brezpogojno udeležili po svojih delegatih te konference. Z apelom: Delavci-športniki v Jugoslaviji, ujedinite se! Pričakujemo obilne udeležbe. — Odbor.

Finančna delegacija uradno objavlja, da izide v 44. številki Uradnega lista izkaz o eksekucijah, ki so se radi zaostalih direktnih davkov v Sloveniji izvršile v I. četrtletju 1926. Iz tega izkaza je razvidno, da se je mobilarna eksekucija začela v 10.396. primerih in nadaljevala do rubeža v 8.168. primerih (= 78%). To relativno nenavadno visoko število rubežev je v zvezi s tem, da je nekaj davčnih uradov med njimi Ljubljana mesto in Maribor izvršilo rubeže za zaostanke, ki so bili zanje opomini vročeni že v IV. četrtletju 1925, šele v I. četrtletju 1926. Do prodaje je pa prišlo v 88th primerih (to-rej niti 1/4% od celokupnega števila rubežev). Zaostanki, radi katerih je prišlo do rubeža, so znašali okroglo 15 milijonov dinarjev, oni ki so se mogli izterjati šele s prodajo, pa okroglo 110.000 Din. V imobilarni eksekuciji se

je vknjižila zastavna pravica v 73. primerih za okroglo 1 milijon dinarjev. Dražbe nepremičnin so se izvršile v 75 primerih za okroglo 380.000 Din zaostalih davkov. Vse te dražbe so se pa uvedle na predlog privatnih upnikov in je erar samo pristopil k dražbenemu postopanju; na predlog erarja samega se ni izvršila nobena dražba.

1. maja

se je pričela pri
TEKSTILBAZARJU
Ljubljana, Krekov trg št. 10
prodaja po znižanih cenah.

Novodošli batist v močnih barvah
prejšnja cena Din 14.—
sedaj samo Din 5.— m

Deleni s krasnimi novimi vzorci:
prejšnja cena Din 18.—
sedaj samo Din 12 50 m.

Trpežni kambriki
prejšnja cena Din 16.—
sedaj samo Din 10.— m:

Finl možki in ženski šofli
naprej od Din 48.— m.

In pri vsem drugem blagu
za tretjino znižane cene.
V mesecu maju vsi k
TEKSTILBAZARJU!

Vlom v trgovino. V noči na 6. t. m. je bil izvršen v Jesenicah pri Veliki dolini v trgovino Franceta Brataniča velik vlom. Storišči so si nabrali za okrog 17.000 dinarjev plena v raznem blagu. Med drugim so odnesli okrog 120 m barhanta, 120 m rjave tkanine, 200 m ženskega kamrika, 34 m hlačevine, 40 m sukna, 40 m belega platna, več robocev in nekaj jumperjev.

Slab gostilniški gost. V Ribnikarjevo gostilno na Celovški cesti št. 61 je prišel Josip Zupančič iz Rudnika v šoboto že na vse zgodaj zjutraj v goste. Mesto v gostilniški sobi, pa se je zadržal raje kar v kuhinji ter tam čakal, da se je služkinja Marija Zaplotnikova odstranila po opravkih. Njeno odsotnost je namreč izrabil v to, da je odprl predal mize in v naglici vtaknil v žep nekaj kovačev. Pri tem pa ni mislil na smolo, kajti tisti hip je že stopila zopet v kuhinjo služkinja in videla tatinsko njegovo gesto. Stopila je seveda takoj k njemu, mu denar odvzela, njega pa izročila stražniku.

Velik vlom v Zagrebu. V noči od nedelje na ponedeljek je bil izvršen vlom v zagrebško podružnico ameriške tvrdke »Vacuum Oil Company«. Vlomilci so navrtali veliko blagajno in razbili tudi ročno blagajno. Odnesli so 22.000 Din in za 6000 Din kolkov in znamk. Vlomilci so seveda računali, da dobe veliko večji plen, a so se kruto zmotili. Dnevni izkupiček naloži podjetje vedno v neki banki. Ker je našla policija na blagajni dobre odtise prstov, je upati, da bodo zločinci kmalu aretirani.

Janez in Jože iz Črnuč sta oba še vajenca, sta pa oba srdita bojevnik. Sinoči sta se zopet sprla sredi vasi in v pretepu je Janez potegnil nož in zabodel Jožeta, da je moral v bolnico.

Tragična usoda morfinistinje. V nedeljo ponoči so našli v Zagrebu neko žensko sredi ceste popolnoma onemoglo. Že med potjo v bolnico je potem umrla. Kasneje so ugotovili, da je bila to 40 letna beračica Marija Živnustka iz Pakraca. Nesrečna ženska je bila rodom iz dobre rodbine in zelo izobražena; govorila je pet jezikov. Pred vojno je bila poročena z nekim privatnim uradnikom, ki pa jo je po povratku iz ruskega ujetništva zapustil in se poročil z neko Rusinjo. Zalostna usoda je žensko tako potrla, da je končno popolnoma propadla, postala je navadna beračica in strastna morfinistka. Vse denar je porabila za morfij, ki si ga je vbrizgavala pod kožo. Jedla ni skoro nič in je živela zadnje čase samo od morfija.

Smrtna nesreča. 7-letna hčerka Mihe Roterja iz Retja št. 56 pri Trbovljah, delavca v cementni tovarni, je padla čez 6 metrov visoko skalo nasproti gostilne Veber. V celjski bolnici, kamor je bila prepeljana, je kmalu za tem umrla.

SKRAJNI JE ČAS

Je, da se preprčate, da eder par nogavic z žlgom in znanik (rdečo, modro ali zlato)

„ključ“

traja kakor štirje pari drugih. Dobivajo se v prodajalnah.

Pavel Dorohov:

Ob gozdnem parobku.

(Odlomek iz »Golgot«. Prevel I. V.)

Zvečer, ko so zažarele prve zvezde tam za ostro očrtanimi obrisi dreves — so prišli ljudje z lopatami h gozdnem parobku. Z mirnimi koraki izvedenca so izmerili zemljo, se postavili v vrsto, pljunili v široke, trde roke in začeli kopati.

Tri aršine dolgo, en aršin široko, en aršin globoko. Jama poleg jame.

Mehki kupčki naraščajo med jamami. Bilo je, kot da kopljejo varovalne jame.

Ko se je docela stemnilo, so prenehali, vrgli lopate čez ramo in odšli naglih korakov proti mestu.

Nato so prišli drugi. Trdo in krepko odmevajo koraki. V stisnjem četverokotu se bližajo. V tem četverokotu odmevajo drugi koraki — drobni in neenakomerni in ne tako trdi. Pred jamami obstoje. Strani četverokota se odmaknejo in pred svežimi hribočki se dvigajo molčeče, temne postave.

Kratka povelja.

Salve planejo v neprijeten molk, kot da so se raztrgale hkrati velike rjuhe.

Bilo jih je pet.

Od časa do časa se sliši od jam, kjer se vidijo molčeče temne postave, klic: »Naj živi...«

Klic se potopi v glasnih kletvicah in v kratki salvi.

Ko ni bilo več nobene temne postave ob robu jam, izginili so tudi ostali v nočnem mraku.

Ali samo da se zopet pojavijo. In celo noč, dokler se niso jela drevesa barvati v svetlosivo barvo, so se oglašale v gozd salve v kratkih presledkih.

Njih je bilo pet. Pet mladih, brezbrkih rdečearmijcev.

Šli so kratkih korakov, spotikajoč se ob korenine, zakaj bili so bosí.

Bili so malone nagi, brez hlač in srajc. Samo čake so imeli na glaví, in zvezde na njih so rdele.

Najmlajši reče komaj slišno:

»Ne morem dalje, sodrug, oslabeled sem, ves sem prebit.«

»Hrabro, Vanja, takoj smo na mestu.«

Dva ga primeta pod roke in ga neopažno podpirata.

»Drži se...«

»No, naprej!«

Sunek s kopitom v hrbet.

»Naprej, pes!«

Prišli so k parobku. Petorica se objame. Oslabelemu šepetajo:

»Hrabro, Vanja, takoj je vse končano.«

Pri petero jamah stoji petero postav.

»Prvemu!... Ogenj!...«

»Drugemu!... Ogenj!...«

»Tretjemu!...«

Naenkrat plane jasno in odločno v noč:

»Naj živi oblast Sovjetov!«

»Ogenj, ogenj, ogenj!«

Aleksej Petruhin, Salomon Lobovskij, Vera Gnevenko, Aleksej Sacharov, Pavel Morosov.

Gredo, kakor na sprehod, z lahki mi, elastičnimi koraki. Spređi, roko v roki — Petruhin, Salomon in Vera. Za njimi tudi z roko v roki — Saharov in Morosov. Ob parobku, v krogu vojakov, se poslove. Vsi se poljubijo. Samo slovo med Vero in Salomonom je nekoliko daljše.

V eni vrsti, obraz k sovražniku, drži petero postav pred peterimi jamami.

Saharov — Morosov — Vera — Salomon — Petruhin...

Pred njimi cevi pušk, za njimi grob. Častnik poveljuje glasno in ostro:

»Prvemu!... Ogenj!«

»Drugemu!... Ogenj!«

»Tretjemu!...«

Dolgo se obotavlja povelje. Uživa v premoru.

»Dol!...«

Srce bije z naglico v nemirnih sunkih. Kratki izdih. Nato zopet:

»Tretjemu!...«

(Dalje prih.)

Šport.**Prošlotedenske sportne prireditve.**

Ljubljana : Celovec 3 : 3 (3 : 1). Revančna medmestna tekma, ki se je odigrala v nedeljo v Celovecu, je izpadla proti pričakovanju neodločno. Resnici na ljubo je treba povdariti, da se je upalo na zmago Ljubljane, kajti skoro vsi so bili z postavo moštva zadovoljni, v katero smo mi že v početku dvomili, da bi zmogla ono, kar se je od nje zahtevalo.

Moštvo je bilo sledeče sestavljeno: Miklavčič (Ilirija), Pečnik (Jadran), Beltram (Ilirija), Buljevič (Primorje), dr. Tavčar (Ilirija), Lado Zupančič (Ilirija), Čamernek, Erman (oba Primorje), Rape (Jadran), Oman (Ilirija), Uršič (Primorje).

V postavi opazimo, da manjka najboljši naš krilec Zemljak, ki pa ni dobil dopusta radi vojaške službe. Čim bi nastopil Zemljak, tedaj bi se dalo moštvo pregrupirati, namreč v napadalni vrsti, kar bi imelo brez dvoma svojo dobro stran. V napadu sta manjkala Kreč in Doberlet, katera sta, kolikor smo informirani, bila prvotno postavljena v team, a vsled zadržkov nista mogla nastopiti.

Ljubljana je v prvih 20. minutah predvedla lepo igro, ki je napravila na mnogobrojno publiko ugoden vtis. Ugajala je posebno desna stran napada.

Svoj prvi uspeh je dosegla Ljubljana že v prvi minuti po Uršiču, ki je z levega krila streljal neustrašljivo. V tretji minuti je povišal seve Erman z razantnim strelom, a Oman je v 20. minuti postavil rezultat na 3 : 0. Proti koncu so domačini pritisnili. Matko v golu je po svoji stari napaki prehitro zapustil gol.

V drugem delu so Celovčani napeli vse sile, da vsaj izenačijo, kar se jim je tudi posrečilo.

Sodil je zelo pristransko nek domači sodnik.

Zaključna prv. tekma se je odigrala v nedeljo med našo Svobodo in ASK Primorje z rezultatom 9 : 0, kar se mora upoštevati kot uspeh, če se pomisli na jakost protivnika, ki je v prvenstveni tekmi porazil prvaka Slovenije SK Ilirijo z 1 : 0.

Pri Svobodi je ugajala dobra obramba. Krileci so se trudili, le mesta ne znajo držati in potrebne vezi z napadom. Napadalna vrsta je igrala preveč raztrgano. Če bi imela le nekaj skupnosti, tedaj bi svoj trud prav lahko kronala z uspehom.

Hrastnik.

Velik shod hrastniških rudarjev. V odgovor na napade ake. odbora na shodu dne 2. maja, je sklicala Zveza rudarjev Jugoslavije, dne 9. t. m. v dvorano Kons. društva rudarjev shod. Dvorana je bila nabito polna, pri oknih in vratih od zunaj je bilo vse polno ljudi. Navzočih okrog 500 oseb. Stirikrat toliko kakor na shodu ake. odbora. Sodrug Verden otvori ob pol 4. uri shod. Predsednikom je bil izvoljen sodrug Salomon, zapisnikar s. Jesenšek. Prvi je govoril s. Krušič o stavki angleških rudarjev ter izrekel simpatije

tem neustrašenim borecem. Vsi rudarji naj se zavedajo, da njih zmaga je naša zmaga, njih poraz, naš poraz. V istem smislu je govoril tudi s. Klopčič, le žal, da je bil gosp. pol. komisar preveč nervozen in da ni smel čuti niti eno besedo o Rusiji. Sodr. Klopčiču je torej gosp. komisar zabranil nadaljevanje govora. Težko je danes govorniku, ker sam ne ve kaj bi povedal, da bi ne bila država v nevarnosti. Za njim je govorila sodružica Ajdiškova, ki je v svojem temperamentnem govoru spravila marsikaterim solze v oči.

K drugi točki »Akcijški odbor« je prvi govoril sođr. Krušič, kateri je pojasnil zakaj ne marajo razredne organizacije sodelovati. Kot bomba je učinkoval njegov govor. Posebno, ko je omenil, da je glavni tajnik Turnšek 25. aprila na sestanku bernotoveev v Trbovljah med drugim tudi zagrozil: **Ze so goreli delavski domovi v Trbovljah, še bodo goreli.** Gospodje bernotoveci, namesto, da bi dali takemu provokatorju zaslužen plačilo, so to grožnjo smeje v žep vtaknili in si mislili, nam ne bodeš zažgal; vsaj nimamo domov. Navzoči rudarji so z ogorčenimi medklici dali duška proti takemu ake. odboru in njim zaveznikom. Za Krušičem je govoril s. Malovrh, kateri je pojasnil kdo so bili tisti rudarji, ki mu niso dali besedo na shodu ake. odbora.

V daljšem govoru je navzočim natančno dokazal v kakšno in čegavo korist delajo ti famozni odborniki. Njegov govor je bil z burnim odobravanjem sprejet. H koncu je še s. Krušič oba belgrajska delegata Turnška in Domšaka razkrinkal, da nista za rudarje ničesar prinesla, pač pa vsak za sebe prosto karto II. razreda za celo Jugoslavijo. Sodrug, rudarji, kedaj so še vaši zaupniki dobili od ministra prosto vožnjo? Pač, dobili so tudi, ampak v spremstvu bajonetov v arest. Na shodu se je od vseh govornikov povdarjala potreba enotne rudarske organizacije, takšne kot je Zveza rudarjev Jugoslavije, katera je včlanjena v mednarodni rudarski organizaciji. Ker sami gospodje v ake. odboru tudi propagirajo tako enotno organizacijo, potem bo združitev čisto lahka. Shod je natančno pokazal kako si pošteni rudarji mislijo o ake. odboru. Navzoči so bili tudi nekateri člani ake. odbora, niso si pa upali zagovarjati, dasiravno je bila prosta beseda vsakomur. Taki so tisti »Jutrovi« moralni porazi v Hrastniku. Rudarjem pa ključeno: Vaše mesto je v vaši razredni strokovni organizaciji!

Berite!

Charles Dickens: Božična pesem v prozi.
Lovro Kuhar: Povesti.
Abditus: Predhodniki današnjega socializma in komunizma
M. Beer: Karl Marks, monografija.
Zadružni koledar za leto 1926.
„Pod Lipo“, družinski mesečnik.

Narcča se.

Zadružna založba v Ljubljani, Aleksandrova cesta 5.

SPLOŠNO KONZUMNO DRUŠTVO „POSAVJE“

V ZAGORJU OB SAVI.

Ima svoje prodajalne v Zagorju, Loka pri Zagorju in Velenje. Blago prodaja vse vrste spicerijskega in manufakturo po najnižjih dnevni cenah. — — — Član lahko postane vsak.

Pristopnina Din 2.50

Delež Din 50.—

RAVNATELISTVO.

Zadružni trgovski dom

„PRODUKCIJE“

na Tržaški cesti v Ljubljani

Oglejte si zaloge manufakturnega blaga, konfekcije, izdekov za druge „Delta“, klobukov, prelana, email-posode, čevljev, spicerijske predmete, pohištvo, pletene izdelke itd.

195

Cene zmerne! — Nikdo ni pisal ku ti!

Konzumentje! — Konzumentje!

Nakupujte svoje potrebščine

v prodajalnah

Konzumnega društva za Slovenijo r. z. z o. z.

Solidne cene. — — — Točna postrežba.
Dobro blago.

Učlani se lahko v vsaki prodajalni. Pristopnina Din 2.50.
Delež Din 300.—. Jamstvo enkratno.

193